

Tarihi Çevre/Yapı Duyarlı Stüdyo Eğitimi

Historical Environment Sensitive Design Education

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KORUMAZ*
Arş. Gör. Merve ÖZKAYNAK **

Öz:

Ülkemiz kentleri farklı nitelikteki tarihi kültür mirası yönüyle zengindir. Bu sebepten dolayı mimarlık mesleği profesyonel yaşamda sahip olunan bu kültür mirası ile bir şekilde temas halindedir. Özellikle önemli sayıdaki meslek insanı doğrudan kültürel miras ile ilgili özel veya kamu kurumlarında istihdam edilir. Bu gerçeklikten dolayı mimarlık eğitiminin kültür mirasına duyarsız kalması veya yadsıması düşünülemez. Mimari mirasımızı mimarlık tarihi ve koruma kavramı yönü ile öğrenmekle ve anlamakla yükümlü olduğumuzu söyleyebiliriz. Birçok meslek insanı tarihi çevre veya tarihi bina komşuluğunda güncel proje üretme durumunda kalabilirler. Tarihi çevrede yeni yapı tasarlarırken, kültürel mirasın tasarımı ne şekilde bir girdi oluşturacağına yönelik bilgi birikiminin meslek insanlarında olması gerektiği söylenebilir. Bu bilgi birikiminin verilebileceği en önemli zaman dilimi mimarlık eğitimi sürecidir.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konusu son yirmi yılda ülkemizde oldukça tartışılmış ve Avrupa'daki örneklerle kıyaslanarak ülkemizdeki yapılabilmek imkanları hakkında farklı bakış açıları ile yorumlar yapılmıştır. Bu konunun meslek

Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Konya/Türkiye, mkorumaz@gmail.com ORCID ID: 0000-0001-6337-9087

Amasya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Amasya/Türkiye, merve.ozkaynak@hotmail.com ORCID ID: 0000-0002-1423-6749

hayatı için önemli olduğunun farkına varılarak, Konya Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü Stüdyo V dersi kapsamında 22 öğrenci katılımı ile deneysel bir stüdyo çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada katılımcı öğrencilerin tarihi çevre veya bina duyarlı tasarım yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin tarihi çevre duyarlılıklarını artırmak ve farkındalık oluşturmak atölye çalışmasının odaklandığı konu olmuştur.

Stüdyo çalışması başlamadan önce öğrencilerin konu ile ilgili farkındalıkları anket çalışması ile ölçülmüş, birçok öğrencinin konu ile doğrudan bilgi, ilgi ve farkındalığının olmadığı gözlemlenmiştir. Süreç içerisinde ders yürütücülerinin bilgilendirmeleri ve öğrencilerin kendi araştırmaları ile farkındalık artırılmaya çalışılmıştır. Sürecin sonunda öğrencilerin proje sonuçlarına atölye sürecindeki bilgi birikimleri yansımış ve tarihi dokunun farkına varılarak tasarımlar ortaya konmuştur. Katılımcı öğrencilerin süreç sonunda konuya yaklaşımları yeniden ölçülmüş ve daha çok bilgiye dayalı cevaplar verdikleri gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, tarihi çevrede yani yapı tasarımına mimarlık eğitiminde yer verilmiş, konu ile ilgili bilgi aktarılmış ve bu sonuçlara yansımıştır. Süreç sonunda tarihi çevre duyarlı meslek insanı yetiştirilmesine katkı sağlanmıştır.

Anahtar sözcükler : Mimarlık eğitimi, stüdyo eğitimi, tarihi çevre, tarihi yapı.

Abstract :

The cities of our country are rich in historical cultural heritage with different qualities. For this reason, the profession of architecture is somehow in contact with this cultural heritage of professional life. In particular, a significant number of professionals are employed in private or public institutions directly related to cultural heritage. Because of this reality, it is unthinkable that architectural education will be insensitive to or denial of cultural heritage. We can say that we are obliged to learn and understand our architectural heritage in terms of architectural history and the concept of conservation. Many professionals may have to produce current projects in or near the historical building. When designing a new structure in the historical environment, it can be said that the knowledge about how cultural heritage constitutes an input to the design should be in the profession. The most important period in which this knowledge can be given is the architectural education process.

The issue of new building design in the historical environment has been widely discussed in our country in the last two decades and compared with the examples in Europe, comments have been made about the possibilities of construction in our country. Realizing that this issue is important for architectural professional life, an experimental studio work was carried out with the participation of 22 students in the Studio V course of the Department of Architecture at Konya Technical University. In this study, it is aimed to develop participatory students' historical environment or building sensitive design skills. In addition, the workshop focused on raising awareness of students' historical environment and raising awareness.

Before the start of the studio study, the awareness of the students on the subject was measured with a survey and it was observed that many students did not have direct knowledge, interest and awareness about the subject. In the process, awareness of the lecturers and students' own researches were tried to be increased. At the end of the process, the knowledge of the students during the workshop process was reflected to the project results and the designs were introduced by realizing the historical texture. At the end of the process, the participant students' approaches to the subject were re-measured and it was observed that they gave more information-based answers. As a result, in the historical environment, the design of the building has been included in the architectural education, information about the subject has been transferred and these results have been reflected. At the end of the process, it contributed to the training of professional people who are sensitive to historical environment.

Key words: Architecture Education, Design Education, Historical Environment, Historical Building.

1. Giriş:

Mimari koruma modern mimarlık eğitiminin önemli bir parçasıdır. Günümüzde birçok tarihi anıtın kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı düşünüldüğünde mimarlık eğitimi içerisinde koruma eğitiminin önemi anlaşılabilir. Koruma kavramı sadece restorasyon kapsamında öğretilen bir ders olmayıp tasarım eğitiminin de önemli bir parçasıdır. Mimarlık eğitiminde tarihi çevre içindeki yeni yapı tasarımına yönelik ölçütlerinin ne olması gerektiği hakkında yeterli eğitimin verilmediği söylenebilir. Stüdyo yürütücülerinin kişisel ilgisi, seçmeli derslerin içeriği, eğitimin verildiği okulun tarihi çevre duyarlılığı konunun ders kapsamında ele alınıp alınmamasında etkili olduğu gözlemlenebilmektedir.

Mimari proje derslerinde tarihi bir çevrede yeni yapılaşmalarla ilgili nasıl bir strateji izlenmesi gerektiği konu ile ilgili önemli bilgi ve felsefi yorumları beraberinde getirmektedir. Günümüzde özellikle Avrupa referanslı olarak gerçekleştirilen nötr cephe uygulamaları eğitim ve meslek camiasında çok bilinmesine rağmen, konunun içerik ve bilgi alt yapısında eksikliklerin olduğu söylenebilir. Tarihi çevre ile biçim ve malzeme olarak belirgin bir farklılık ortaya koyan Norman Foster, Daniel Libeskind ve Zaha Hadid gibi bilinen mimarların ürünleri benzer şekilde ülkemiz gerçekleri ile kıyaslanmakta, örneklerin tarihi bina ve çevre ile kurduğu ilişkiler tartışılmaktadır. Bu tür örneklerin varlığı mimarlık öğrencileri arasında da etkisini göstermekte, ülkemizde bu tür örneklerin yapılıp yapılamayacağı tartışılmaktadır. Bu kapsamda genel olarak stüdyo yürütücülerinin konu ile ilgili bilgi alt yapılarını güçlendirmeleri ve bu bilgiler doğrultusunda öğrencileri yönlendirmeleri sürecin sağlıklı ilerlemesini sağlayacaktır. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımına yönelik bağlamsal stüdyo çalışması Konya Teknik Üniversitesi bünyesinde yarıyıllarına göre farklı ölçeklerde ele alınmaktadır. Mimarlık öğrencilerinin konu ile ilgili farkındalığının artırılmasına yönelik Konya tarihi kent merkezinde veya bir tarihi yapı ile doğrudan ilişkili tasarım alanı stüdyo eğitiminin konusu olmaktadır. Makale kapsamında yazarların yürüttüğü stüdyo çalışması örneğinde tarihi çevrede yeni yapı tasarımının mimarlık eğitiminde nasıl yer alabileceğine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

2. Tarihi Çevre Kavramı ve Yeni Yapı Tasarım Kriterleri

2.1. Tarihi Çevre Kavramına Genel Bakış

Geçmiş uygarlıklardan günümüze ulaşan kentsel, kırsal, tarihi ve arkeolojik alanlar tarihi çevre kapsamında değerlendirilmektedir (Ahunbay, 1996). Yapılı çevre bir yandan kentlerin kimliğini oluştururken aynı zamanda kentteki sosyal ve kültürel yaşama yönelik verileri içerir (Neill, 1997). Yapılı çevrenin kimliği doğrudan toplumun kimliği etkiler (Birol, 2007). Tarihsel birikim kent kimliğinin temel bileşenini oluşturur ve bu nedenle koruma kültürel kalkınmanın ön koşulu sayılır (Madran, 1994). Tarihi çevrenin öz karakterinin oluşturan bütünün elemanları arasındaki ilişkileri, konumu, kütle, yükseklik, renk ve malzeme kullanımı, doğal ve yeşil çevresi ile o çevreyi oluşturan kültürel birikimin korunması koruma uygu-

lamalarından beklenen bir yaklaşımdır (Middleton, 1979).

Tarihi çevreyi koruma, sadece mevcut değer ve belgeleri geleceğe aktarmak için değil, yeni mimarinin oluşumuna kaynak olması açısından da önem taşır. Bu husus, kültürel sürekliliğin de ön koşuludur (Madran, 1994). Sürekliliği sağlamak koruma ve yeni yapılaşma çalışmalarında dokuların doğal değişimini sürdürmekle ve korumakla mümkün olabilmektedir. Değişimi anlamaya dönük bir çalışma yapılmaz ve zaman etmeni reddedilerek, değişim göz ardı edilirse, dokular sadece buldukları dönemi içeren durumla dondurulmuş olacaktır. (Bilsel, 1989). Korumanın en önemli amacı dokuya yeni işlevler kazandırma yolu ile çevreyi canlı olarak yaşatabilmek olmalıdır. Yasaklama ve saklamaya yönelik pasif koruma anlayışı değil ekonomik ve toplumsal çözümler getirilerek aktif ve çok yönlü bir yaklaşım benimsenmelidir (Arabacıoğlu & Aydemir, 2007). Güvenç (1991)'e göre kent kimliğini geçmişten geleceğe iletilmesi ve gereken miras veya sürdürülebilir bir öge olarak bakılması, koruma uygulamalarının nitelikli olarak uygulanması ile mümkündür.

Koruma kavramını mimarlık ortamında hak ettiği bir bilinç ile oturmasında eğitimin önemi bilinmektedir. Tarihi çevre referanslı tüm çalışmalar ve restorasyon uygulamaları uzmanlık gerektirdiği bilinmesine rağmen, özellikle kamuda görev alanların önemli bir bölümü mimarlık bölümü mezunları ile istihdam edilmektedir. Bazı durumlarda karar verici durumundaki az tecrübeli meslektaşların varlığı gözlemlendikçe, lisans eğitimi aşamasındaki koruma bilincinin verilmesinin önemi fark edilebilmektedir. Bu bilincin oturmasında hem tarihi çevrede yeni yapı tasarımları hem de koruma uygulamalarında eğitici bir stüdyo çalışmasının yapılması gelecek adına önemli olacaktır. Tarihi çevrede tasarım yapmak mimari özgürlüğü kısıtladığı bazı durumlarda tasarıma da gerek duyulmayan bir alan gibi görülse de tasarıma girdi olan verilerin sağlıklı analizleri ile oldukça zor bir sorun çözülmüş ve mimarlık aktivitesi gerçekleşmiş olacaktır (Pasin & Varinlioğlu, 2018).

2.2. Tarihi Çevrede Yeni Yapı Tasarım Kriterleri

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı farklı parametreleri içeren, tarih çevrenin ana belirleyici olduğu, yeni uygulama ile tarihi çevrenin uyum arayışına yoğunlaşmış yaklaşımlardır (Kapubağlı, 2004). Tarihi çevrede yeni yapı ile ilgili tartışmalar koruma kaygısının artmasıyla başlamıştır. Kentlerimizde ruhu olmayan kimliksiz çevrelerin yaratıldığı gözlemlendikçe, tarihi yapı geleneğinin nasıl yaşatılacağı, özgün sosyal yaşamın nasıl korunacağı ve sürdürülebilir bir kentsel çevrenin nasıl oluşturulabileceğine yönelik arayışlar başlamaktadır (Karakul, 2009). Avrupa Mimari Miras Yılı kapsamında yayınlanan Amsterdam Bildirgesi'nde (1975) bütünlük koruma kavramının önemi belirtilmiş ve yeni yapıların çevreleriyle uyum içinde olmalarını sağlayacak bazı hacimsel ve boyutsal (yükseklik, arazi kullanım katsayısı vb.) bir yöntem uygulanması gerektiği ifade edilerek, yeni yapılaşmalara yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında eski ve yeni bilinçli şekilde bütünleştirilerek, kimlikli kentsel çevreler oluşturulabilir (Branca, 1979). Tarihi bölümlerin araştırılarak yorumlanması, sadece cephe ölçeğinde değil fonksiyon, malzeme, teknoloji gibi konularda da doğru ilişkilerin kurulmasına olanak sağlamaktadır (Akçura, 1992). Tarihi çevre içerisinde tasarım yapmak çevrenin tasarım üzerinde daha etkin rol oynamasını gerektirmektedir. Tarihi çevrede bir tasarımın başarılı olması için belirli şartlar araştırmalar neticesinde elde edilmiştir. Bu şartlar; tasarım alanının tarihi ve coğrafyası ile bağlantı kurmak, ulaşım aksları ile bağlantı kurmak, önemli manzara ve perspektiflere saygılı olmak, tarihi çevrenin ölçeğine saygılı olmak, mevcut binalardaki gibi kaliteli malzeme kullanmak, çağın gereklerine göre yeni doku ve kentsel görünüm oluşturmak olarak sıralanabilir (Golding, 2001). Eski ve yeni tasarımlar; malzeme seçimi, bağlantı detayları ve yapı sistemi gibi özellikler itibarıyla tamamen zıt veya uyumlu olabilirler. Bu noktada önemli olan yeni yapılanların tarihi yapıdan ayrılarak yeni bir kimlik yaratma kaygısında olmaları gerektiğidir (Mısırlısoy, 2017). Bazı örneklerde birbiri içine geçmiş tasarım teknikleri olmasına rağmen, tarihi çevrede tasarım yaparken özetle şu teknikler kullanılabilir:

- Aynısını yapan yaklaşımlar (kopya-taklit uygulamalar)
- Uyumlu yapma
- Benzerini yapma
- Nötr yapma (Etkisizleşme)
- Yorumlama
- Zıt/Kontrast Yaklaşımlar (Aydın, 1998; Midilli Sarı, 2005;- Kanat Duralı, 2007; Öç ve ark. 2010).

2.2.1. Tarihsel Biçimlerin Taklit Edilmesi

Taklit etme/kopyalama yaklaşımında, geleneksel yapıların biçim, malzeme, cephe elemanları, renk vb. özelliklerin aynen tekrarı söz konusudur (Karatosun, 2010). Aslında taklit etme yaklaşımının temeli klasik mimarlığın tekrar etmesi gerektiğinin savunulmasına dayanmaktadır (Dostoğlu, 1984). Kent dokusunu korumanın ve tarihe saygılı olmanın tek yolu olarak taklit uygulamaların olması gerektiği azımsanmayacak kadar büyük bir grup tarafından savunulmaktadır. Bu tür yaklaşımlarda yeni uygulamalar sadece bir dekor olarak inşa edilmekte ve mimarlık sadece cephe düzeyine indirgenmektedir (Altınöz, 2010). Taklit anlayışını benimseyen mimarlar yeni tasarladıkları yapılarda eski üslup ve dönemlere özgü biçimleri ya çok az değiştirerek ya da hiç değiştirmeden kullanmaktadırlar. Fakat çağdaş yapım tekniklerine ve öngörülen işlevlere uygun olabilmesi için yeni yapıda eskiye ait biçimsel öğelerin yeri kısıtlı olmak zorundadır. Bu kısıtlı kullanım zorunluluğundan dolayı çağdaş bir yapıya eski bir cephe giydirilmekle yetinilir (Kazmaoğlu & Tanyeli, 1986). Benzer şekilde Bektaş (1991); korunacak olana yapılabilecek en büyük saygısızlığın onu kopyalamak olduğunu ifade etmektedir. Çağının

şartları içinde yapılan tarihi binaları günümüz yapım teknikleri ve teknolojileri ile taklit edilmesi yenilikçi bir yaklaşım değildir. Madran (2001) ise bu görüşe katılarak; tarihi çevrede yeni yapı tasarlarken tasarımcıların taklitten kaçınmaları gerektiği ve eski ile yeni yapının arasındaki uyumun taklit yolu ile elde edilemeyeceğini savunmaktadır.

2.2.2. Tarihi Çevre ile Uyum Arayışları

Tarihi çevrede veya tarihi binaya ek tasarlanırken uyum arayışlarının temelinde açık bir şekilde tarihi çevrenin tasarıma veri olarak dahil edilmesi ve yeni bina ile tarihi binanın dönemsel farklılıklarının vurgulanması yatmaktadır. Kendi içerisinde benzer uygulamalar, nötr uygulamalar ve tarihi dokunun yorumlanması uyum arayışlarının altında değerlendirilebilir. Tarihi dokunun mimari elemanlarının, biçimlerinin, ölçü ve oran verilerinin yeni yapı tasarımında kullanılarak geçmiş ile bağ kuran uygulamalarda yine uyum arayışı olarak değerlendirilmektedir (Velioglu, 1992).

Benzerini yapma: Yeni yapının tasarımın tarihi doku ile fiziksel olarak benzeşmesine rağmen malzeme bakımından daha güncel teknolojileri yakalayan, daha çok zamanın ruhunu yansıtan uygulamalardır (Erkatal & Özüer, 2015). Tarihi binanın yapı detaylarının sadeleştirilerek kullanılması, cephelerdeki doluluk boşluk oranlarının yeni binada kullanılması, kat silmeleri ve cephelerdeki kornişlerin yeni binada sadeleştirilerek kullanılması en çok kullanılan benzeşim teknikleridir.

Nötr uygulamalar: Tarihi doku içerisinde, dokudan farklılaşacak şekilde özellikle geniş cam yüzeyli binalar yapılarak tarihi dokuyu ön plana çıkaran uygulamalardır. Bu yaklaşımda sadece cam malzeme ile yapılmayıp farklı malzemelerle de nötr yüzeyler elde edilebilmektedir. Cam ve yansıtıcı öğeler haricinde cephenin tamamen metal veya geniş ahşap paneller ile nötr yüzeyler elde edilebilir. Böylelikle yeni tasarımdaki cephenin dominant karakteri zayıflatılarak tarihi bina ön plana çıkartılmış olur (Erkatal & Özüer, 2015). Cam yüzeylerde farklı olarak çevredeki binaların yeni bina üzerine yansması, dokunun yansıtılması ile bir bağ kurmaktadır (Altınöz, 2010). Geniş cam yüzeyler tarihi çevreyi yansıtarak onunla bütünleşmekte, sağır yüzeyler ise tarihi çevrenin hareketli ve süslü cephelerini daha da ortaya çıkarmaktadır (Sarı, 2005).

Yorumlama: Mevcut dokuda çoğunluklu egemen olan elemanların, biçimlerin, düzenlerin, ilkelerin analiz edilmesi, değerlendirilmesi, yorumlanması günün malzeme ve teknolojisi ile yeni tasarımlarda kullanılmasıdır. Bu yolla tarihi çevrelerde bütünlük kurmayı amaçlayan yaklaşımdır (Velioglu, 1992). Tarihi yapıların inşa edildikleri dönemin teknik imkanlarını yansıttıkları düşünülürse, yoruma dayalı tasarım tekniğinde, tasarlanan yeni yapıların, bir yandan günümüzün yapım tekniği ve malzemesini kullanırken, diğer yandan tarihi dokuyla uyumunu koruduğunu hissettirmesi gibi zor bir görevi vardır (Aydın, 1998). Bu yaklaşımlara ek olarak Ergül ve Saf (2005) tarihi çevreye uyum sağlama yöntemlerini; yansıtıcı yüzeyler oluşturma, sağır yüzeyler, motifin tekrarı, yapı elemanlarının metaforlaştırılması ve analogiler, malzeme üzerinden ilişki kurma, mevcut yapının izlerini

sürme, modüler tekrar yoluyla ilişki kurma, ritmin sürdürülmesi ve ön cephenin bir dekor olarak sahnelenmesi olarak sıralamıştır (Kencer, 2018).

2.2.3. Tarihi Çevrede Zıt/Kontrast Yaklaşım

Sack (2001); önemli bir tarihi çevrede yeni yapı tasarımı yapılacağı zaman tek mümkün çarenin mimari bir tepki olarak kontrast yaratmak olduğunu savunmaktadır. Bu yaklaşımı benimseyen tasarımcılar, tarihi çevrelerde yapılan tasarımların karşıtlık ilkesinden ele alındıkları zaman uyuma varılabileceğini belirtmektedirler. Amaç tarihi dokunun ve çevrenin, günün malzemesi, teknolojisi ve mimari anlayışlarıyla tasarlanmış yeni binalarda daha belirgin olarak ortaya çıkması ile uyuma gidileceğini savunmaktadırlar (Velioğlu, 1992).

Tarihi çevreye zıt yeni yapı, tarihi yapıların sahip olduğu mimari kompozisyonu, oranları ve malzemeyi reddeder (Büyükmıhçı & Kılıç, 2015). Eğer yeni yapı tarihi yapının gabarisini kullanıyor ve kütle hareketleri olarak dekonstrüktivist uygulamalar kadar hareketli bir cepheye sahip değil ise zıtlık oranı düşük olur. Geleneksel dokuda kolayca fark edilen bu binalar tasarımları yönüyle kendi içlerinde bir bütünlüğe sahiptirler. Zıt tasarım anlayışının duruşu tarihi çevreyi yok saymak değil, farklı bir duruşla onu öne çıkartma kaygısındanadır (Duralı, 2007). Bu kapsam içerisinde Daniel Libeskind'in ROM Müzesi'nde ve Normal Foster Hearst Headquarters binasında bu farklılıklar dikkat çekici olarak vurgulanmış ve dünya genelinde bu konu tartışılmıştır.

3. Tarihi Yapı Duyarlı Mimari Tasarım Atölyesi

3.1. Atölyenin Amacı ve Programı

Atölyenin temel amacı; katılımcı öğrencilere tarihi çevre duyarlı tasarım bilincinin verilmesidir. Konya tarihi kent merkezinde önemli bir tarihi yapı komşuluğunda yapılması planlanmış çalışma ile öğrencilerin tarihi çevrenin yeni yapı tasarımına nasıl girdi sağladığı, bu girdilerin yeni tasarıma nasıl yansıdığı gözlemlenmek amaçlanmıştır. Stüdyo eğitimi başlamadan öğrencilerin tarihi çevre hakkındaki farkındalıkları anket çalışması ile ölçülmüş ve stüdyo eğitimi sonrasındaki bakış açılarının kıyaslanması ile sonuçların tasarım eğitimine yansımalarının nasıl olması gerektiğine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Koruma uygulamalarının salt bir restorasyon uygulaması olmadığı veya benzer şekilde tarihi çevrede yeni yapı tasarımlarının koruma kavramından kopuk düşünülmeceğinden, stüdyo katılımcıları nezdinde ve daha sonraki aşamada sonuç ürünlerinin paylaşılmasıyla eğitim ve meslek camiasında bir bilinç oluşturmak amaçlanmıştır. Tarihi bir binanın güncel hayata nasıl adapte edilebileceği ve güncel bir tasarımın ne şekilde bir parçası olabileceği sorularına genel kültür oluşturacak şekilde bilgiler verilerek sonuçlar gözlemlenmiştir. Bu kapsamda Stüdyo V dersi öğrencilerinin katılımı ile yazarlar tarafından yürütülen programlı bir atölye çalışması gerçekleştirilmiştir (Tablo 1).

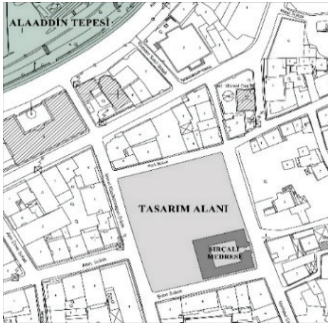
Tablo 1. Atölye Programı

1. Aşama	Hazırlık	<ul style="list-style-type: none"> • Problemin Belirlenmesi • Çalışma Alanının Tespit Edilmesi • Proje Kapsam ve İçeriğinin Belirlenmesi
2. Aşama	Farkındalık Tespiti Kuramsal Alt Yapı Oluşturma	<ul style="list-style-type: none"> • Katılımcıların Duyarlılığının Ölçülmesi (1. Anket Çalışması) • Tarihi Çevre Kavramı ve Koruma Bilincinin Aktarılması (Teorik Anlatımlar) • Öğrenci Bağlamsal Konu Araştırmaları Özel Örneklerin İncelemesi
3. Aşama	Analiz-Sentez-Ana Fikir	<ul style="list-style-type: none"> • Analiz Aşaması • Sentez Aşaması • Ana fikir Çalışmaları Tasarım Süreci
4. Aşama	Sonuçların Gözlemi ve Bilgi Paylaşımı	<ul style="list-style-type: none"> • Sonuç Ürünlerin Alınması • Sonuçların Paylaşımı • Katılımcıların Duyarlılığının Ölçülmesi (2. Anket Çalışması) • Mevcut Durumun Sonuçları ve Geleceğe Yönelik Değerlendirmeler

Atölye çalışması 22 öğrenci katılımı ile dört aşamadan oluşmaktadır. Çalışmada ilk olarak Konya kent merkezinde, yapılaşma ve sosyal sorunları bulunan ve tarihi yapı ile ilişkili bir tasarım alanı yürütücüler tarafından belirlenmiştir. Belirlenen alan olan Şükran Mahallesi yerel yönetim tarafından kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiş, üzerinde tarihi yapıların olduğu, yeni bir tasarım gerektiren, önemli sosyal problemleri olan bir bölgedir. Stüdyo kapsamında katılımcılardan hem mimari hem de sosyal problemlerin farkındalığında çözüm üretilmesi beklenmiştir. Çalışma alanı Sırçalı Medrese ve kuzeyinde yer alan ada olarak belirlenmiştir. Sırçalı Medrese 1960 yılında Konya Müzesi'ne bağlı Mezar Anıtları Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Kültür Bakanlığı tarafından 1969 yılında aslına uygun olarak restore edilen yapı yeniden işlevlendirilerek günümüzde Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır. Tasarım konusu olarak medrese ile ilişkili olması amacıyla restorasyon araştırma merkezi yapılmasına karar verilmiştir.

Şekil 1. Çalışma alanı ve Sırcalı Medrese'nin konumu (Google Earth görüntüsü üzerinden düzenlenmiştir).

Şekil 2. Sırcalı Medrese ve tasarım alanı Şekil 3. Sırcalı Medrese ve tasarım alanı ilişkisi.

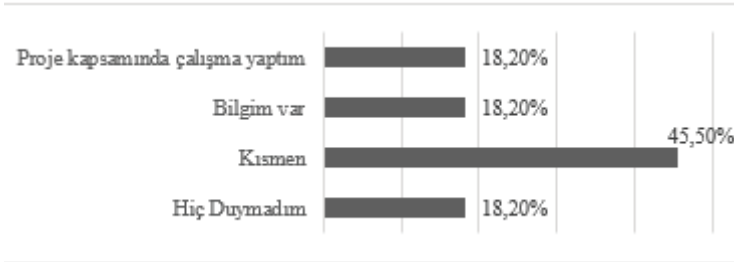
Çalışmanın ikinci aşamasında katılımcıların tarihi çevre hakkında bilgi ve duyarlılığının ölçülmesi amacıyla bir anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin bilgi düzeyinin yetersiz olduğu ve

artırılması amacıyla proje yürütücüleri tarafından teorik bilgiler verilmesi planlanmıştır. Tarihi çevre kavramı, kent kimliği, tarihi çevrede yeni yapı tasarım kriterleri, adapte edilebilir yeniden kullanım, yerin ruhu ve kültürel sürdürülebilirlik kavramları hakkında sunum yapılarak tartışma platformu oluşturulmuştur. Ayrıca atölye ortamında yurtiçi ve yurtdışı örnekler incelenerek tasarım aşamasında karşılaşılan problemlerin çözümlenmesine olanak sağlanmıştır. Bu süreç içerisinde stüdyo katılımcılarının tarihi çevre ve yeni yapı ilişkisine yönelik gerek görsel gerekse teorik alt yapıları güçlendirilmiştir. Üçüncü aşama ise tasarım alanına yönelik öğrencilerin tespit, analiz ve sentez çalışmalarına ağırlık verilmiş, veriler sentezlenerek tasarıma nasıl yön vereceğine yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Atölyenin dördüncü aşamasında öğrencilerin sonuç ürünleri değerlendirmiş ve atölye sonunda öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerinin değişip değişmediğine yönelik tekrar bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

3.1. Katılımcının Ön Bilgisinin Ölçülmesi

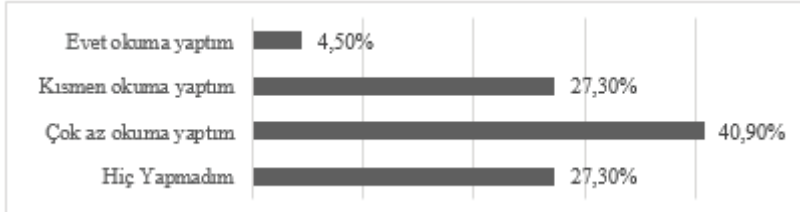
Ön araştırma kapsamında 12 soru içeren anketin ilk bölümünde katılımcılara tarihi çevrede yeni yapı ile çalışmalarının olup olmadığı ve bu konu hakkında bilgi birikimlerini ölçmek amaçlı sorular sorulmuştur (Tablo 2). İkinci bölümünde yurtiçi ve yurtdışından tarihi çevre kapsamında bilinen örnekleri belirlemeyi amaçlayan açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Anketin üçüncü bölümünde ise yeni yapının tasarım dili ve yeni yapıda kullanılacak malzeme hakkında ki bakış açılarını ve modern yapının sosyal çevreyle kentin kimliğine etkisi hakkında görüşlerini belirlemeyi amaçlayan sorulara yer verilmiştir. Elde edinilen bilgiler elektronik ortamda SPSS programı kullanılarak işlenmiş ve betimleyici istatistikler için frekans analizi testi kullanılmıştır.

Yapılan anket sonuçlarına göre; katılımcıların daha önce tarihi çevrede yeni yapı ile ilgili çalışma ve araştırma yapan katılımcı sayısını belirlenmiştir. Elde edilen bilgilere göre; katılımcıların %18.2'si tarihi çevre kavramını daha önce duymamış, %45.5'i kısmi bir çalışma yapmış, %18.2'sinin ise bu konuda bilgisi var ve proje kapsamında bu konuda bir çalışma yapmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı ile ilgili çalışmaların belirlenmesi.

Katılımcılara tarihi çevrede yeni yapı ile ilgili daha önce herhangi bir araştırma yapıp yapmadığı sorulduğunda ise; %68.2'sinin hiç araştırma yapmadığı ya da çok az yaptığı gözlenirken, %27.3'nin ise kısmen ve %5'nin ise araştırma yaptığı tespit edilmiştir. Elde edinilen bu veriye göre; katılımcılara tarihi çevrede yeni yapı tasarımı hakkında detaylı teorik bilgi aktarımı yapılması gerektiği gözlemlenmiştir (Şekil 5).

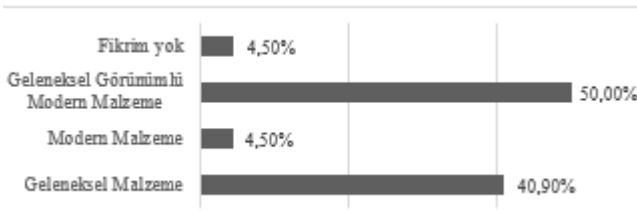
Şekil 5. Katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı hakkındaki bilgi birikimlerinin belirlenmesi.

Katılımcılara yurtiçi ve yurtdışından tarihi çevre kapsamında bilinen örnekleri belirlemeyi amacıyla açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu veriler incelendiğinde; %45.5'i yurt içinde herhangi bir tarihi çevreye örnek veremezken, %95.5'i yurtdışında herhangi bir tarihi çevreye örnek verememektedir. Bu noktada katılımcıların tarihi çevre kavramını ve tarihi çevreye dair örnekleri bilmediğinden öğrencilerin ciddi literatür eksikliği olduğu saptanmıştır (Şekil 6 ve 7).

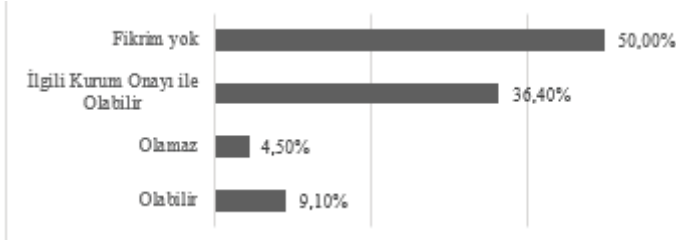
Şekil 6. Yurtiçi tarihi çevre bilgisinin incelenmesi. Şekil 7. Yurtdışı tarihi çevre bilgisinin incelenmesi.

Katılımcıların tarihi çevrede yapılacak yeni yapının tasarım diline bakış açıları incelendiğinde; %40.9'u geleneksel malzeme, %4.5'i modern malzeme ve %50'si geleneksel görümlü modern malzeme kullanılması gerektiğini düşünürken; %4.5'i ise herhangi bir fikir belirtmediği gözlenmektedir (Şekil 8).

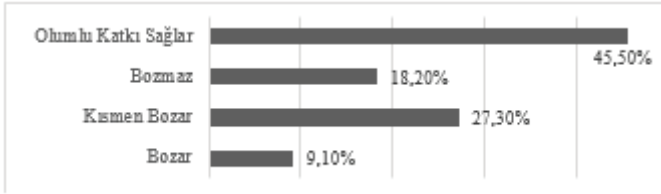
Şekil 8. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında malzeme kullanımına bakış açısının incelenmesi.

Katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı tasarımında dekonstrüktivist uygulamalara bakış açıları incelendiğinde; %9.1'i olumlu, %4.5'i olumsuz, %36.4'ünün ilgili kurum onayı ile olduğunu, %50'sinin ise bu konuda herhangi bir fikri olmadığı tespit edilmiştir (Şekil 9).

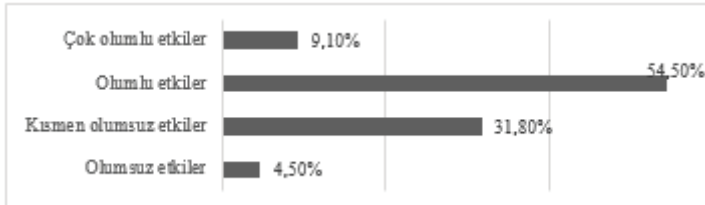
Şekil 9. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında dekonstrüktivist uygulamalara bakış açısının incelenmesi.

Katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı tasarımının kent kimliğini ne şekilde etkileyeceğine dair bakış açıları incelendiğinde; %36.4'ü kenti kimliğini olumsuz yönde etkileyeceğini, %18.2'si kent kimliğini bozmayacağını ve %45.5'i ise kent kimliğini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir (Şekil 10).

Şekil 10. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımının kent kimliğinin etkisine bakış açısının incelenmesi.

Katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı tasarımının sosyal çevreye etkisine dair bakış açıları incelendiğinde; %36.4'ü sosyal çevreyi olumsuz etkileyeceğini düşünürken, %73,6'sı sosyal çevreyi olumlu etkileyeceğini düşünmektedir (Şekil 11).

Şekil 11. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımının sosyal çevreye etkisine bakış açısının incelenmesi.

3.2. Analiz-Sentez ve Ana Fikir

Bölge ile ilgili yapılan çevresel analizlerde, İnce Minareli Medrese, Alaaddin Tepesi batı bölümü ve tasarım alanının görsel ve yaya sirkülasyonu yönü ile kesintinin oluşturduğu bu aksın canlandırılarak Mevlana Külliyesi'ne kadar belirginleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Alaaddin Tepesi civarındaki kullanım yoğunluğunun Şükran Mahallesi ve çevresindeki tarihi dokuya yönlendirilebileceği böylelikle mahallede ekonomik ve sosyal canlanmanın olması gerektiği vurgulanmıştır. Tasarım alanı olan Sırçalı Medrese, İnce Minareli Medrese ve Sırçalı Medrese'nin ulaşım aksı üzerinde bulunduğu, tasarım alanına yönelik müdahale aynı zamanda önemli medreselerini bağlayan kültürel ve turistik aksın oluşmasına katkıda bulunacağı sonucuna ulaşılmıştır (Şekil 12)

Şekil 12. Öğrenci analizlerinden örnekler.

Tasarım öğretiminde analiz, sentez ve değerlendirmenin yaratıcı süreçle doğrudan ilişkilidir (Ketizmen, 2002). Süreç içerisinde bu analizler farklı yaklaşımlar ve bakış açıları ile geri beslemelerin olduğu hareketli bir süreçtir (Melikeoğlu Eke & Usta, 2016). Genel tasarım eğitiminde, probleme yönelik yeni sorunlar belirlemek ve çözüm yollarını araştırmak konu ile ilgili farkındalığı artırır (Schön, 1988). Atölye çalışması kapsamında problemlerin tespiti ve nasıl çözülebileceğine yönelik analizlere yer verilmiştir. Yaya ve araç ulaşımı, yeşil alan kullanımları, mevcut doku ve yoğunluğu, sosyal doku incelemesi ve doğal çevre analizleri katılımcılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışma alanı olarak belirlenen Sırçalı Medrese çevresi oldukça fazla yurt dışından göç almakta olup, ekonomik geliri düşük göçmenlerin yaşadığı sosyal, kültürel ve ekonomik olarak çöküntü bölgesi halini almış bir bölge olduğu süreç içerisinde gözlemlenmiştir. Bu niteliklerinden dolayı da yerel yönetim tarafından kentsel dönüşüm alanı olarak belirlenmiştir. Bu tespitin stüdyo eğitimin sürecinde tasarıma nasıl girdi sağlayabileceğine yönelik tartışmalar yaşanmış, mekansal ve sosyal değişimin nasıl olabileceğine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Analizler sonucunda özetle; çevredeki mekan kalitesini artıracak bir bina yapılması gerektiği, bina ve çevresinin sosyal mekanlar ile yeşil alanlara olan ihtiyaç,

mekansal değişimlerin tamamının bu bölgeye turist çekebilecek niteliklerde olması gerektiğini bu sayede olumlu bir ticari ve sosyal değişimin olabileceği kanaati hakim olmuştur. Katılımcılar bu problemin çözümüne katkı sağlayacaklarını düşündükleri ilave mekanlar, kamusal mekanlar, yeşil alanlar, açık ve yarı açık mekanların çözümlemelerinde mimari programı değiştirme özgürlükleri tanınarak esnek bir çözüm üretimine katkı sağlamıştır.

Ön tasarım sonuçları gözlemlendiğinde hazırlanan projeler kütle ilişkileri, malzeme, tasarım dili ve mekan kalitesi bağlamında ön değerlendirmelerde bulunulmuştur. Katılımcılara tarihi bina ile yeni yapının nasıl kütleli ilişki halinde olabileceğine yönelik bilgilendirme yapılmış olmasına rağmen katılımcıların çoğunluğu tarihi binadan uzaklaşmayı ve tarihi bina ile uzaktan bir bağlantı kurulması gerektiğini savunmuşlardır. Bu kapsamda tarihi medrese olan Sırçalı Medrese'nin öneminden dolayı stüdyo katılımcılarını tarihi binaya zarar verme kaygısı ile yeni binayı medreseden mümkün olduğunca uzaklaştırmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

3.3. Proje Sonuç Ürünleri

Proje sürecinin son aşamalarına doğru stüdyo katılımcıların tarihi binaya bakış açılarının daha genişlediğini, ana fikir oluşum aşamalarında ve kütle çalışmalarında tarihi binadan kaçan örneklerin süreç sonuna doğru daha çok tarihi binaya yaklaştığı ve Avrupa'daki örneklerinde etkisi ile daha çok tarihi binaya temas eden örnekler geliştiği gözlemlenmiştir.

Atölyeye kapsamında öğrencilerden verilen tarihi yapı çevresinde tasarım yapılmaları istenmiş ve proje alanına yönelik analiz ve sentez çalışmaları neticesinde tasarımın vaziyet planı, kat planları, kesitleri, görünüşleri, maketleri ve üç boyutlu modelleme çalışmalara gereksinim duyulduğu belirtilmiş ve sonuç ürünler proje jürisinde değerlendirilmişlerdir. Atölye çalışması sonunda elde edilen projeler özetle şu şekildedir:

I. grup öğrenciler Avrupa örneklerinin de etkisiyle medrese binasının üzerine gelecek şekilde, modern hatlara sahip yenilikçi bir tasarım anlayışı ile konuyu ele almışlardır. II. grup öğrenciler tarihi yapıya birkaç noktadan temas eden ve yeni biçim ile tarihi yapının birleşmesinde sakınca görmeyen tasarımlardır. Bu tasarımlarda yeni binanın tarihi yapının gabarisinin üstünde olmaması gerektiği görüşü baskındır. III. gruptaki katılımcılar geniş bir yarı açık mekan oluşturan örtü ile tarihi binaya yaklaşmayı tercih etmişler, nötr bir örtü sistemi ile tarihi yapı çevresinde toplanma mekanı oluşturmak istemişlerdir. Yeni bina ile tarihi binanın arasına böyle bir üst örtü tasarlayarak, yeni binayı tarihi binadan uzaklaştırmış fakat örtü ile somut bir bağlantı kurarak tasarımın bir parçası olmasını sağlamışlardır. IV. grup tarihi yapının gabarisinden daha büyük ve tarihi bina üzerine nötr bir cephe getirerek kütle kompozisyonu oluşturmuştur. V. Grup yapı vaziyet ölçeğinde tarihi binayı tasarıma dahil eden fakat tarihi binaya yaklaşma konusunda çekimser kalan, kütleli olarak tarihi binadan küçük bir yarı açık mekan ile tarihi binaya temas eden bir tasarım ortaya koymuştur. Bu grup çekimser kalması sebebiyle eleştiril-

miş fakat bu süreç içerisinde karar değişikliğine gidilmemiştir. VI. grup projesinde tarihi binayı bir kentsel tasarımın ögesi olarak tasarıma dahil etmiş, merkezi bir meydan ve bu meydanın çevresinde konumlanan binaların tasarımı ile bağlantı kurmuştur. VII. grup ise merkezi bir meydanın çevresindeki yeni kütleden oluşmaktadır. Tarihi binayı tasarıma meydanın üzerini örten çelik halatlarla kapatmış ve bu sistemi tarihi bina referanslı yapmıştır. Bu ağ sisteminin III. grup tasarımında örtü sisteminden farklılığı seçilen malzeme ve tekniğin daha hafif strüktürlü olmasındandır. VIII. grup ise tarih bina ile temas etmeden ve vaziyet ölçeğinde tam olarak tarihi bina ile biçimsel bütünlüğü sağlayamamış bir örnektir (Şekil 13).

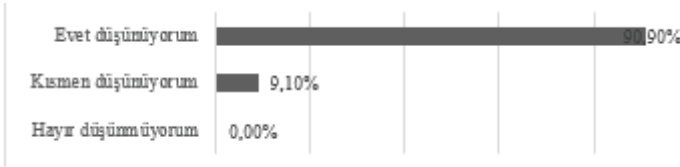

Şekil 13. Stüdyo katılımcılarının final ürünleri.

3.4. Atölye Sonrası Yapılan Anket Uygulaması

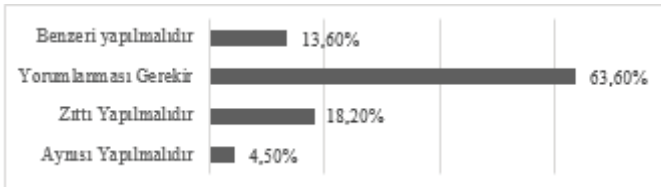
Atölye süreci sonunda öğrencilerin tarihi çevrede yeni yapı tasarım kriterleri, eski-yeni kütleli ilişkileri, modern malzemeye bakış açıları ve duyarlılıklarının ne ölçüde geliştiğine dair ikinci bir anket çalışması yapılmıştır. İkinci anket kapsamında 12 soru ile aldıkları stüdyo eğitiminde tarihi çevre ve yeni yapı ilişkisi hakkında düşüncelerinin değişip değişmediği, öneminin farkına varıp varmadıkları ve ileride akademik bir çalışma yapıp yapmayacakları hakkında sorular yöneltilmiştir. Buna ek olarak tarihi çevrede yapılacak olan yeni yapıda ne tür malzeme kullanılması gerektiği, dekonstrüktivist uygulamalara bakış açıları, yeni yapının kent kimliği ve mevcut sosyal yapı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlayan sorulara yer verilmiştir. Son bölümde ise katılımcıların stüdyo eğitimi sonrasında tarihi çevrede yeni yapı tasarımı ile ilgili hazırladıkları projede hangi konularda kendilerinin eksik kaldıklarına yönelik öz eleştiri yaptırılmıştır.

Ankete katılan kullanıcılara verilen stüdyo eğitiminde yeni yapı tasarımında tarihi çevrenin önemini kavradıklarına dair yöneltilen soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; katılımcılar %9.1'i önemini kısmen kavradığını, % 90.9'u ise kavradığını düşünmektedir. Elde edinilen verilere göre; her katılımcı tarihi çevre duyarlılığı hakkında dikkatinin arttığını ifade etmiştir (Şekil 14).

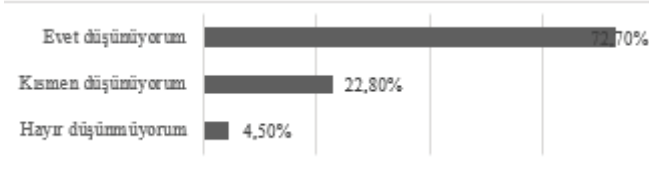
Şekil 14. Katılımcıların stüdyo eğitimi sonrası tarihi çevre hakkında bilinç değişiminin incelenmesi.

Katılımcılara stüdyo eğitimi sırasında kullanılacak tasarım yöntemlerine yönelik bakış açıları sorulmuş ve %4.5'i tarihi yapının kopyalanarak aynısının yapılmasını, %18.2'si tarihi yapıya tamamen zıt anlayışta yapılmasını, %63.6'sı tarihi yapının yorumlanması ve yeni yapıya aktarımlar yapılmasını ve %13.6'ü ise tarihi yapının benzerinin yapılması gerektiğini düşünmektedirler (Şekil 15).

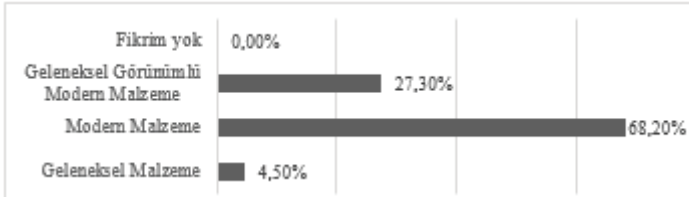
Şekil 15. Katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı tasarım diline bakış açısının incelenmesi.

Stüdyo eğitimi sonrasında yapılan anket sonuçlarına göre katılımcıların tarihi çevrede yeni yapı tasarımının kent kalitesine etkisine dair görüşleri incelendiğinde; %1'i modern yapının kent kalitesini artırmayacağını düşünürken, %22.8'i kısmen ve %72.7'si ise kent kalitesini artıracığını düşünmektedir. Bu sonuçlar yapılan stüdyo eğitiminde tarihi çevrelerin dokunulmaması ve yeni yapı yapılmaması görüşünü değiştirerek, tarihi çevrede yeni yapı tasarımına yönelik yaklaşımın olumlu yönde değiştiğini göstermektedir (Şekil 16).

Şekil 16. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımında malzeme kullanımına bakış açısının incelenmesi.

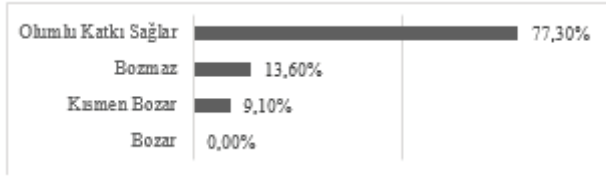
Yapılan anket çalışmasında katılımcıların stüdyo eğitimi sürecinin sonunda malzeme ile görüşleri tekrar sorulmuş ve öğrencilerin %4.5'i geleneksel malzeme, %68.2'si modern malzeme ve %27.3'ünü ise geleneksel görünümlü modern malzeme kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Stüdyo eğitimi öncesi ve sonrası yapılan anket sonuçları karşılaştırıldığında; eğitim öncesi %4.5'i modern malzeme yapılması gerektiğini düşünürken eğitim sonrasında bu oran %68.2'ye çıkmıştır. Yapılan stüdyo eğitiminde tarihi çevrede yeni yapı tasarımında kullanılan kriterlerin teorik ve uygulamalı anlatımı ile öğrencilerin tasarıma yönelik fikirlerinin değiştikleri gözlemlenmiştir (Şekil 17).

Şekil 17. Tarihi çevrede yeni yapının tasarım diline bakış açısının incelenmesi.

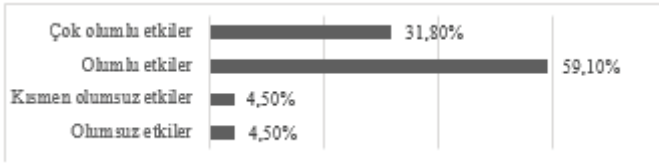
Tarihi çevrede yapılan yeni yapının kent kimliğine etkisi ile ilgili sorulara verilen cevaplar incelendiğinde ise; katılımcıların %9.1'i yeni yapının kent kimliğini olumsuz yönde etkileyeceğini, %13.6'sı kent kimliğini bozmayacağını ve %77.3'ü ise kent kimliğini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Bu veriler stüdyo eğitimi öncesinde uygulanan anket sonuçları ile kıyaslandığında; eğitim öncesi katılımcıların %36.4'ü yeni yapının kent kimliğini olumsuz yönde etkileyeceğini düşünürken, bu oran % 9.1'e düştüğü gözlenmektedir. Sonuçlara göre; yürütülen stüdyo eğitimi ile tarihi çevrede yeni yapı tasarımının kent kimliğini

bozacağı yönündeki olumsuz düşüncelerin olumlu yönde değiştirildiği görülmektedir (Şekil 18).

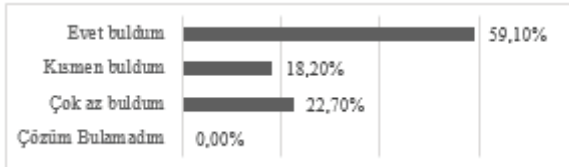
Şekil 18. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımının kent kimliğinin etkisine bakış açısının incelenmesi.

Stüdyo eğitimi sonrasında yapılan anket sonuçlarına göre tarihi çevrede yeni yapı tasarımının sosyal çevreye etkisine dair bakış açıları incelendiğinde; katılımcıların %9.1'i sosyal çevreyi olumsuz etkileyeceğini düşünürken, %90.9'u sosyal çevreyi olumlu etkileyeceğini düşünmektedir. Bu sonuçlar ile stüdyo eğitimi öncesi yapılan anket sonuçları ile karşılaştırıldığında; eğitim öncesi %36.4'ü sosyal çevreyi olumsuz etkileyeceğini düşünürken, eğitim sonrası bu oranın %9.1'e düştüğü görülmektedir. Uygulanan stüdyo eğitimi ile tarihi çevrede yeni yapı tasarımında sosyal çevrenin olumsuz etkilenmesine yönelik olumsuz düşüncelerin değiştiği görülmektedir (Şekil 19).

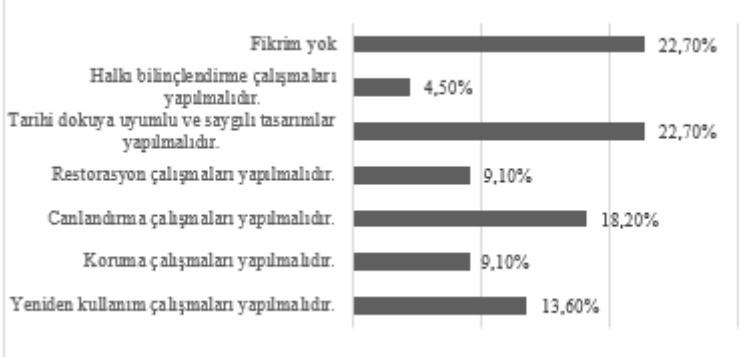
Şekil 19. Tarihi çevrede yeni yapı tasarımının sosyal çevreye etkisine bakış açısının incelenmesi.

Stüdyo eğitimi sonrasında yapılan anket çalışmasında, katılımcıların tarihi çevrede yaptıkları yeni yapı tasarımı ile herhangi bir probleme yönelik çözüm üretebildikleri konusunda katılımcıların özeleştiri yapmaları istenmiştir. Elde edilen verilere göre; %22.7'si çok az, %18.2'si kısmen ve %59.1'i probleme yönelik çözüm bulunduğunu ifade etmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların her biri tasarım alanına yönelik çözüm getirdiğini düşünmektedir (Şekil 20).

Şekil 20. Yaptıkları tasarıma yönelik özeleştirisinin yapılması.

Stüdyo eğitimi sonrasında yapılan anket çalışmasında katılımcılara günümüz kentlerinin mevcut durumuna yönelik ne şekilde uygulamalar yapılması gerektiğine dair açık uçlu soru yöneltilmiştir. Elde edinilen verilere göre katılımcıların %77.2'si restorasyon, koruma, canlandırma, yeniden kullanım, tarihi dokuya saygılı ve uyumlu yeni tasarımlar ve halkı bilinçlendirme çalışmaları gibi tarihi çevrenin korunması ve sürdürülebilirliğine yönelik cevaplar verdiği gözlemlenirken, %22.7'si herhangi bir fikir beyan etmemişlerdir (Şekil 21).

Şekil 21. Kentlerin mevcut durumuna göre yapılması gerekenlere dair düşünceleri.

4. Sonuçlar ve Öneriler

Tarihi çevre koruma kavramı ve tarihi çevrede yeni yapı tasarımı farklı parametrelere sahip süreçlerdir. Bu kavramlar her ne kadar genel kültür seviyesinde meslek adamlarınca bilinse de konunun derinliği ve önemi kuramsal alt yapısından anlaşılabilir. Tarihi çevre ve binaların tekliği düşünüldüğünde bu mirasları geri dönülmesi imkansız olacak şekilde tehlikeye atılmalarının gerekliliği açıktır. Meslek hayatımızda tarih çevre ve yeni yapılaşma ikilemi ile karşılaşmamız kuvvetle muhtemeldir. Özellikle yerel yönetimde ve kamuda çalışan meslek adamlarının özel çalışma alanı bu kavramlar ile doğrudan ilişkili olabilir. Konu mutlaka mimarlık eğitimi sürecinde öğretilmelidir. İçerik olarak yüksek lisans düzeyinde özel bir çalışma gerektiren bu konuya lisans eğitiminde mutlaka yer verilmeli ve konu ile ilgili öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bu noktada;

- Lisans seviyesinde konuya sadece bir ön giriş yapılabilir de tarihi çevre-yeni yapı sorununun önemini kavranması, farkındalığın oluşması noktasında önemlidir.

- Stüdyo katılımcılarına süreç içerisinde spesifik konular ile ilgili bilgi yüklenildiğinde, bunların tasarıma olumlu yansıdığı, sonuçları değiştirdiği ve konuya olan ilgiyi artırdığı gözlemlenmiştir.

- Stüdyo eğitiminin basında yapılan anket çalışmalarının konunun farkındalığının tespiti yönü ile önemlidir. Süreç sonunda yapılan anketlerle de sürecin nasıl

geliştiği ve farkındalığın nasıl geliştiği ölçülebilmektedir. Stüdyo katılımcılarının farkındalığının arttığı süreç içerisinde gözlemlenmiştir.

- Tarihi çevrede yapı yapı bağlamında konu meslek camiasında oldukça sık tartışılmakta ve stüdyo ortamında bu tartışma test edilme imkanı bulunmuştur. Tasarım teknikleri, kütle ilişkileri, malzeme sorunu ve kentsel kimlik ana başlıklarında konunun anlatılmasına rağmen, farklı nitelikteki projelerin çıkması konunun halen tartışmaya ve öznel yorumlara açık olduğunu göstermektedir.

- Yapılan stüdyo eğitiminde başlangıç ve süreç sonunda katılımcıların tüm anket sorularına daha dikkatli ve konuya motivasyonlarının arttığı cevaplar verdikleri gözlemlenmiştir.

Konunun önemi gereği stüdyo eğitiminde mutlaka en az bir yarıyıl tarihi çevre duyarlı tasarım gerektiren bir problem alanı çalışma konusu olarak belirlenip bu kapsamda projeler üretilebilir.

Kaynakça:

AHUNBAY, Zeynep (1996). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: Yem Yayın.

AKÇURA, Necva (1992). Günümüzde Tarihi Çevre Korunması Konusunda Görüşler. *Mimarlık Dergisi*, 4: 17.

ARABACIOĞLU, Pınar ve AYDEMİR, Işık (2007). Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı. *Megaron*, II,4: 204-212.

AYDIN, Ender (1998), “*Tarihi Çevre İçindeki Yeni Yapılaşmanın Uygulama Sorunları*”, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.26,27,28.

BAHTİYAR KARATOSUN, Müjgan (2010). Geleneksel Dokularda Yeni Yapı Tasarımı: Alaçatı Örneğinin İncelenmesi. *Ege Mimarlık*, IV, 75: 32-35.

BEKTAŞ, Cengiz (1991). Korumak. *Mimarlık Dergisi*, 1: 72-73.

BİLGİN ALTINÖZ, A. Güliz (2010). Tarihi Dokuda ‘Yeni’nin İnşası. *Ege Mimarlık*, IV, 75: 18-26.

BİLSEL, F. Cana (1989). *New building in a historical urban setting as an urban design problem the case of Yeni Foça*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

BİROL, Gaye (2007). Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otel Üzerinde Bir Değerlendirme. *Arkitekt Dergisi*, Kasım-Aralık, 514: 46-54.

BRANCA, Alexander Freiherr von (1979). Tarihsel Çevrede Yapı Eylemi. *Mimarlık Dergisi*, 1: 45-46.

ÇETİNKAYA KENCER, Tuğçe (2018). *Tarihi Çevrede Çağdaş Ek Bağlamında*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

DOSTOĞLU, Haldun (1984). Çağımızın Klasikçisi: Leon Krier. *Mimarlık Dergisi*, 6: 30-35.

GOLDING, Francis (2001). *Builng in Contex New Development in Historic Areas*. London: English Heritage.

GÜVENÇ, Bozkurt (1991). Kentlerin Kimliği ve Antalya Üzerinde Notlar, Öneriler, Örnekler. *Mimarlık*, XXIV, 1: 72.

KANAT DURALI, İdil (2007). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

KAPUBAĞLI, Süleyman (2004). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi.

KARAKUL, Özlem (2009). Değişim, Süreklilik, Uyum Üçgeninde Tarihi Çevrede Yeni Yapı. **TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Dosya Dergisi**, 14: 50-57.

KAZMAOĞLU, Mine ve TANYELİ, Uğur (1986). 1980'li Yılların Türk Mimarlık Dünyasına Bir Bakış. *Mimarlık Dergisi*(2), 31-48. Madran, E. (1994). Ulusal Koruma Planlaması Semineri II Üzerine. **Mimarlık Dergisi**, 1: 62-63.

KETİZMEN, Gökçe (2002). *Mimari Tasarım Stüdyosunun Biçimlenmesinde Yöntemsel ve Mekansal Etkilerin İncelenmesi: Anadolu Üniversitesi Mimarlık Bölümü Mimari Tasarım Stüdyosu Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, İstanbul.

MADRAN, Emre (2001). Koruma İmar Planları ve Antalya Kaleiçi Örneği. **Mimarlık Dergisi**, 1: 32-34.

MELİKEOĞLU EKE, Armağan Seçil, & USTA, Gülay (2016). The first year of design education: Abstract - concrete problemcentered model. **Global Journal of Arts Education**, VI, 1: 11-19.

MIDDLESON, Michael (1979). Koruma Alanları. **Mimarlık Dergisi**, 1: 34-35.

MİDİLLİ SARI, Rehhan (2005). Tarihi Çevre İçerisindeki Tasarımlarda -izimler, Modernizm, Postmodernizm, Dekonstrüktivizm, Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trabzon,30-31,42.

MISIRLISOY, Damla (2017). New Designs in Historic Context: Starchitecture vs Architectural Conservation Principles. **Civil Engineering and Architecture**, Cilt: V, Sayı:6, 207-214. doi:10.13189/cea.2017.050602

NEILL, William J. V. (1997). Memory, Collective Identity and Urban Design: The Future of Berlin's Palast der Republik. **Journal of Urban Design**, Cilt: II, Sayı: 2, 179-192.

OÇ, Taner ve ark., (2010). Design in Historic Urban Quarters, **Design in Historic Urban Quarters**, Cilt:II, sf. 52,53,54,71.

ÖKTEM ERKARTAL, Pınar, & Özüer, M. Orkun (2015). Imitation Versus Ignoring Historical Pattern? In Ş. Ö. Gür, A. N. Evcil, & P. Ö. Erkartal (Eds.), **Fill in The Blanks Fener-Balat Workshop** (145-155). İstanbul: Beykent Üniversitesi.

PASİN, Burakay, & VARİNLİOĞLU, Güzden (2018). Arkeolojik Çevre Bağlamında Yeni Yapı Tasarımı. **Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi**, Sayı:20, 173-182.

SACK, Manfred (2001). Eski ve Yeninin Bütünleşmesi. **Mimarlık Dergisi**, Sayı:1, 44-45.

SCHÖN, Donald (1988). Designing: Rules, Types and Worlds. **Design Studies**, Cilt:IX, Sayı:3, 181-190.

VELİOĞLU, Ayşe (1992). *Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım ve Süreci Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Extended Abstract:

Architectural conservation is an important part of modern architectural education. The concept of conservation is not only taught in the context of restoration, but is also an important part of design education. In architectural education, it can be said that there is not enough education about new building design criteria in historical environment. Therefore, conservation training should be included as part of design education. In our country, which is very rich in terms of its historical heritage, the input of the historical environment in the new building design is quite common. Therefore, it is unthinkable that architectural education will be insensitive to or denial of cultural heritage.

The new building design in the historical environment contains different parameters and is very effective in shaping the new design of the historical building. The approaches used in the new building design in the historical environment are the imitation of historical forms, the harmony approach with the historical environment and the contrast approach in the historical environment. The height of the facade character used in the design of the new structure, the distance to the historical structure of the connection details can be compatible or contrast. Nowadays, there are approaches which show a significant contrast with the historical environment and form and material, especially while the harmony is sought with neutral façade applications. In this study, which draws attention to the importance of preserving the architectural heritage and ensuring its sustainability, the process of its inclusion in studio training has been experienced. During this period, an experimental studio work was carried out with the participation of 22 students within the scope of Studio V of Konya Technical University Department of Architecture. In this study, it is aimed to develop participant participants' historical environment or building sensitive design skills. In addition, the workshop focused on raising awareness of participants' historical environment and raising awareness.

The main purpose of the workshop; The aim of the course is to give the students the awareness of historical environment sensitive design. Within the scope of the study, participants were expected to design a new building near an important building in the historical city center of Konya. This study includes the determination of awareness of the students before the workshop, the project process and the measurement of the awareness of the participants after the workshop. In the first stage of the study which consists of four stages, the design area was determined near Sırçalı Madrasah which is a historical building and the scope and content of the project were determined. In the second stage of the study, the awareness of the students on the subject was measured by the survey before starting the studio, and it was observed that many students did not have direct knowledge, interest and awareness about the subject. In the process, awareness of the lecturers and students' own researches were tried to be increased. In the third stage of the study, the students will be able to design the new building design process in the historical environment. At the end of the process, the knowledge of the students during the workshop process

was reflected to the project results and the designs were introduced by realizing the historical texture. When the projects of the student groups are examined, there are groups that adopt modern, innovative approaches that touch the historical building, as well as those who adopt the understanding of neutral façade away from the historical structure. In the last stage of the study, it was observed that the participant students' approaches to the subject at the end of the process were measured for the second time and they gave more information-based answers. As a result, in the historical environment, the design of the building has been included in the architectural education, information about the subject has been transferred and these results have been reflected. At the end of the process, it contributed to the training of professional people who are sensitive to the historical environment.